

O TIO MARCOS D' A PORTELA

Os mandamentos d'o Marcos
fora d' airexa, son seis:
facer á todos xusticia,
non casarse con ninguén,
falar o gallego enxebre,
cumprir c'o que manda a ley,
loitar pol-o noso adianto
con entusiasmo e con fé,
vestir calzós e monteira
per omnia secula amen.

Teñen os pobos a gala
n-o seu linguaxe falar:
fálase chino n-a China,
portugués en Portugal,
catalán en Cataluña,
e n a Alemania, alemán,
soilo os gallegos d' agora
hastra vergonza lles dá
falar a melosa e dulce
fala que falan seus país.

PARRAFEOS C' O POBO GALLEGO

Ano séntimo

Ourense 13 de Setembro de 1885

Parrafeo noventa e cinco

DE REIXAS AFORA

Xa pol-os meus respetos campo n-as ruas d' a vila: xa son libre com' os paxaros pra m' espoldrexar n-as romaxes e n-as feiras d' o país: xa os ruxidores airiños d' a miña terra aloumiñanme a frente sin pasaren retorcendose pol-as reixas de ferro: xa saín d' a gayola que m' armaran, e non teño que parrafear entr' os presos, nin que rebulir á esculca d' un burato por onde fuxir como fan os ratos n-a ratoeira, nin que contar pol-os dedos como as vellas os días que marraban d' encerro. Acabouse pra min esta tempada de baños de sombra, e sin escoitar o ¡alerta! d' os centinelas nin o renxer d' o rastrillo d' a cárcere, nin outros ruidos, podo tomar a rayola d' o sol y-estarrical-as pernas e cañar por onde me praza como calquera fillo de veciño.

¡Estou de reixas afora! Valeirei os garabanzos d' unha asentada, e quedoume a faltriqueira limpa como a mau d' os empregados que compren c' o seu deber á concencia. ¡Boa enchenta d' eles se deron os ratos o derradeiro miércoles! Asomellábanse á lobos d' a política famentos, enterrando os fuciños hastra o pescozo n-a carniza d' o presupuesto. ¡Animaliños de Dios! Roían n-os vinte-catro garabanzos que me quedarán, como roen os

remordementos n-a concencia d' os autores d' as grandes inxusticias d' o mundo. Deixeiños roendo e saín brincando d' aquela cadea n-a que pasei unha corentena d' estranías en pagas d' alleas culpas.

Eiquí me tendes foncho e campante como de costume, disposto á facer un viaxe ô Carballiño, n-a seguranza de non entroppezar con mais burros.

Solamentres me queda o rabo por esfolar d' o cordeiro d' este mal paso que din n-a vila que as murmuxantes augas d' o Arenteiro arrolan. Teño que pagar as costas d' a causa cando mellore de fortúa. ¡Si pr' alá m' as agarda vai botando un neto, tio Lucas! ¿Qué mais eu quixera que mello-rar? ¡Como non empiore!...

Non me queixo de naide: todos, ende o presidente d' Audencia (que Dios garde) hastra o señor alcalde d' a vila (que ogallá mande moitos anos), fixeron canto lles foi dado pr' ado-zar as amarguras d' este vello arrangallado que non s' esquece d' o ben que lle fan e que sabe agradecerlo.

¿E qué direi d' o señor gobernador que sin me conecer, o día que foi a visital-os presos encar-goulle ô director d' a cárcere que me gardara as consideraciós debidas a quen non é criminal nin cometeu outro delito qu' espoñer o seu pensa-

mento, as suas ideas e os sinos d' a palabra n-un periódico?

Direi que o exercicio d' a autoridá conquire d' este xeito a estimacion d' os subordinados, que co-estes procedementos sempre terá que ser respetada entr' os homes honrados, e que trone por onde queira quen así se honra volvendo pol-os dereitos d' os oprimidos, contará sempre co-as simpatías e e' o cariño d' a opinión imparcial e sensata.

Tamen e merecente d' os meus laudes o xefe d' a cadea D. Esteban Gallego pol-o seu proceder dinisimo, pol-as deferencias que me gardou, que solo teñen comparanza co-as que se lle gardan ás xentes d' a familia, e pol-o que vivirá sempre n-o meu recordo como d' os mais enxebres e millores amigos.

Os meus compañeiros de monteira d' o Carballiño, encárgolles que lle dean memorias ó Falparron, e que me mande n-o que queira como non sea diñeiro nin cousa que o valla, que non se lle pase polas mentes pensar que volva a empoleirarse d' alcalde, e que namentres eu a vou turrando fora d' a gayola que m' armou por ter a fantasía de ser home de talento, que lle caya que facer pol-o oficio, que bote os bofes a soprar n-o cornetín de piston d' a murga de Banga, e que se lle adormezan as maus de lle dar á agulla en puntadas ó ganduxo remendando as cirolas de todolos labregos d' o Carballiño.

Nada lle digo as mociñas gallegas. Logo volverei ás andadas co-elás n-as trulladas, n-os turreiros n-as fiadas e n-as feiras. A sangue se m' afervoa pensando n-esas xoiñas que teñen os ollos mais churrusqueiros que sol viron, y-os corpos mais axeitados que poden cobizar os homes mais fiscosos.

Pero namentres deixándelle á este páxaro que voou d' a xaula, que volva afacerse á andar solto e que bote un neto festexando a sua libértá y-os seus novos espaxamentos de reixas agora.

Meus compañeiros de monteira: ¡Viva Galicia!
¡Viva eu!

¡ATRÁS!

(*A NOBRE E PATRIÓTICA PRENSA GALLEGA.)

"Hastra hoxe poido pensarse eu
"temperamentos de prudencia. Ho-
"xe non cabe sinon falar de medidas
"d' enerxía....

"Un barco de guerra alemán izóu

"a bandeira d' o imperio n-un terri-
"torio español ocupado por autori-
"dás españolas, e somellante afren-
"ta, insulto tan tremendo non pode
"sufrilo España....

"A defendernos, pois, a deixar
"sin mancha a honra nacional que
"mancillou un auto incalificable d'
"Alemania."

(O Dia de Madril-5 de Setembre)

Non son o poeta
que trai a boa nova
y-as xentes regala
e' os contos que conta.
Non son o que canta
dulcísimas trovas
nin léndas d' amantes
en rimas sonoras.
Non trayo n o pléetro
xiquera unha corda
qu' arrulos n-os aires
vibrando recolla...
Non trayo cantigas
d' as noites risonas...
Os céos espren dentes,
as brisas, as follas
d' os arbres tremendo
mainiñas n-as polas
non prenden n-a pruma
brilantes estrofas...

¿Quén para pra oubire
concertos n-as frondas,
rumores n-as selvas
qu' os arbres entoldan,
si a pátreá o recrama,
s' é a crítica hora
d' os toques marciais
de bélicas trompas
qu' ó lónxe y-ó preto
n-o espacio resóan?...

¡A pátreá! Ese tempro
adourado d' as nosas
querencias, d' as vivas
lembranzas risoñas,
d' os santos afeutos,
d' as dulces memorias
d' os dias d' a infancia
feliz e saudosa...

¡A pátreá! O currunchó
querido d' as nosas
naiciñas amantes,
a cuna y-a cova
d' amigos e deudos,
ese algo sin forma
que fala d' un vércé
de bimbios qu' arrola
os sonos d' un ánxel
qu' en páxaros soña
a nai qu' entolece
mirando a sua xoxa,
que fala d' un ceo

d' eternas auroras,
d' us campos garridos,
d' us nenos que xogan
n-o adro d' a eirexa
d' os sáuces á sombra,
d' o tempo d' os *mayos*
d' as idas a escola,
d' o amor primeirizo,
d' a primeira nóiva,
d' a verde figueira
qu' estende n-a porta
d' a branca casiña
sêu toldo de follas...

¡Xuglares! Mudeces
pr' as arpas bucólicas.
N-a brecha... alí temos
o sitio d' a honra.
Deixái de cantare
dulcísimas trovas
e léndas d' amantes
en rimas sonoras...
¡Qu' os ódeos inframen
as célticas cordas
d' as liras poñendo
n-as duras estrofas
venganzas qu' infundan
n-a gréy patriota
sobrimes alentos
y-enérxicas forzas,
e frébiles ánsas
de trunfos de goria
e sede d' a sangue
que lav' as deshonoras...

Cantái d' as batallas
as festas monstrosas...
Cantáideas en rimas
que cheiren a pólvora!

¡Atrás a codicia
pirática e louca
d' as turbas famentas
d' a grey d' a Teutonia!

Ó lónxe Numancia
con eínsas pregoa
eternas venganzas
d' a xente española.
Inda ergue o Medulio
sua testa orgullosa
y-a sangue n-os taxos
d' o monte s' amostra,

lembrando grandezas
esquirtas n-as rocas.
A crara corrente
d' o Léthes recorda
baldôs, inominias,
afrentas, vergonzas
d' os Césares necios
y-as huestes de Roma.
O sol mexicano
tamen as viutorias
alúmia d' a pátreia;
n-a terra groriosa
d' Otumba os cadávres
blanquexan n-as covas,
d' os grandes Corteses...
resurxen as sombras...
¡Lepanto! Algun dia
n-o medio d' a loita
c' a sangue as tuas augas
puxéronse roxas.
As turcas galeiras
qrebadas e rotas
n-o abismo esconderon
infamia e deshonra,
deixando en sinales
d' hispánicas grorias
a enseña en anacos
tronzada n-as olas...
Non é, non, milagre
qu' o mar n-os conoza,
que sempre foi campo
pra nos de viutoria.
Somella o infinito
sua sávana longa...
¿Qu' importa? Non caben
por eso as tuas grorias
¡ou terra querida,
ou pátreia española!
n-o mar qu' é pequeno
pra telas a todas...

¡Desperta Churruca
e dí como loitan
os fillos d' España
n-as linfas revoltas!

Volcás son as naves.
D' o céo, todo sombra,
empana os fulgores
o fume d' a pólvora...
Enton, n-ese instante
sobrime en que forman
a orxía sangrenta
d' a noite d' a groria,
a morte por dentro
y-a morte por fora
y-os berros de mando
y os pitos que soan,
y-as xárcias que renxen
y-ospáus que se tronzan,
namentres n-as bandas
estrélanse as bombas
y-asúbia a metralla

qu' os aires axorda
e can d' o aparello,
qu' as brisas azoutan,
os rotos anacos
n-a mar bramadora
y-embaten con ira
salvaxe n-as bordas
as fúrias d' os ventos
y-as fúrias d' as olas,
d' a santa bandeira
d' as gualdas e roxas
purisimas pregues,
trunfantes e soltas
ôs bicos d' os aires
y-os bicos d' as ondas,
n os topes mais altos
d' as náos españolas
xirós cheos de sangue
despréganse e frotan
cobrindo os cadávres
con púdica sombra,
¡sangrenta mortaxa
d' o lenzo d' a groria!

¡Galicia! Os teus fillos
d' alento e de forza
decote n-a guerra
deixaron a proba.
De Vigo, esas tuas
mesnadas bisoñas
que súpita aprestas
n-as critecas horas,
buscando con ánsea
gaiélicas tropas
jolléos de morte
qu' alúmia a viutoria!
con bélico arroxo
fenderon as portas
e sangue francesa
regou a Gamboa,
qu' as manchas d' o creto
con sangue se borran.
N-a Cruña, heroína
d' a raza briosa
d' a Grecia, d' aquelas
mulleres suliotas,
sin medo a metralla
que ruxe e qu' atrona
rasgando e' o lume
os seos d' a atmósira,
n-o glásis d' o muro,
de pé sobr' a roca
que cai en anacos
desfeita co-as bombas,
n-a mau a navalla
blandendo orgullosa,
surríndolle à morte
sangrentas as roupas,
n-o seo d' o albionense
qu' a brecha lle toca
cravando hastr' as ca-
chas
con ira e con forza

o aceiro fundido
d' os ódeos n-a fórxia,
arráncalle a ingresa
bandeira invasora
e cai o cadávre
desfeito n-as olas
pra espanto e castigo
d' empresas treidoras
y-eterna insinanza
d' as léndas d' a historia.

E tí, Mendez Nuñez,
desperta qu' a honra
d' a pátreia peligra
ô lonxe, ond' a prora
fendeu d' a *Numancia*
as índicas ondas.
Desperta que cumpre
dicirle à Teutonia
qu' España prefere
seu creto as suas frotas.

Os mares que cinguen
a terra española,
as augas sangrentas
que ruxen e loitan
batendo con rábea
n-as pedras d' a costa,
parés que lembrando
fazañas groriosas
saúdan d' a pátreia
as vellas memorias
e' os mainos arrulos,
co-as cántigas roncadas,
co-a voz d' as tormentas,
co-as frébiles notas
d' as arpas d' os ventos
que dormen n-as olas.

Non é, non, milagre
qu' o mar nos conoza.
Xa sabe que temos
a sangue ben roxa...

¡Atrás a codicia
pirática e louca
d' as turbas famentas
d' a grey de Teutonia!
¡Atrás! En Rioseco,
Bailén e Zornoza
cramando venganzas
xa s'erguen as sombras
d' os héroes qu' inviutos
cairon n-a loita!
¡Atrás os que queren
lixarnos a honra
a pranta poñendo
con ánsea treidora
n-a terra q' un tempo
roubámoslle às olas.
regánda con pingas
de sangue española!
¡Atrás! N-as montanas
resonen as trompas
guerreiras qu' os fillos
d' a pátreia convocan.
Si barcos nos compren,
pra telos d' abonda,
o reise d' España
qu' empeña a coroa,
que nós dando a vida
xa damos de sobra.

¡Hirmaus, despertade,
y-atentos à hora
voláide s' oubides
qu' os chama a viutoria.
Que non desfallezan
as huestes patriotas,
si o promo enemigo
as merma y-as tronza,
¡Non quede un con vida,
non salia un d' a loita,
ni un soillo xiquera
si queda sin honra!

ALBERTO G. FERREIRO.

Setembre—1885.

‘O TIO MARCOS D' A PORTELA.

Sabadelle 4 de Setembre de 1885.

Cant' eu dera, meu velliño, por topar outro
xeito de parolar con vostede un bó anaco, anque
fora arrimado e de pé às grosas reixas d' esa
maldita gayola, onde o meteron à sombra pol-a
mor d' un animal, que tanto s' enenegou de selo,
como ll' escoceu que llo chamasen; pero, meu
amigo, tamen eu estou engayolado sin que naide
me teña culpa mais qu' a miña chola lixeira e
fofa com' un cabazo.

Vai pra tres meses que non me podó mudar,
nin dou pasada; estou coxo d' un cantazo que
me bateron n-un artello, anqu' eu xa iba fuxindo
medio eslomado d' unha algueirada n-a que me

metin por lle dar a razón a quen-a tiña, e n-a que naide me fixo caso, porqu' as millores razóns éranlle fungueirazos. Estou coxo, y-estame ben feito por meterme a barullar onde non me chamaban. esquecéndome d' os bós consellos que me ten dado: así deprenderei à miña conta, pero namentres, como non podo baixar a velo, nin arrimado a un caxato, nin xiquera d' acanchaperna n-o burro d' o alcalde de marras, que din qu' o vendeu a muller ô meu compadre de Ceboliño por demasiado grande. Como non sayo d' a casa non se me vai o tempo, e paso as horas mortas soletreando us papeles de imprenta que m' empresta o señor abade, que din qu' os hulanos d' Alimania queren quitarnos unhas Carolinas qu' o noso rey tiña alá n-o mar dend' o tempo d' os seus abós pra cando lle fixeran falta; e que de todo esto ten a culpa un tal Bisma de ferro qu' anda estrapexando d' un lado pr' outro à usma d' o alleo. Din que xa ll' abarbou duas xoyas muy lindas ôs franceses, que chaman as illas d' Alsa e Morena, e que lle fai as veiras as nosas Filipinas-Canarias-Merianas e Zaferinas. Non lle virian mal s' as pudera xuntar todas n-a sua terra pra refocilarse n-elas. ¡Qu' un lobo me coma s' entendo tal augueira! Ese home é tolo, ou inda ten mais traga-deiras qu' o cólera, si non menten os papeles que eu leo.

¡Madia leva! Si o deixan sair co-a sua quedámosche aviados os españoles!...

Pol-o mesmo que non andamos muy medrados co-as nosas xenreiras politecas, con guerras calristas, con terremotos, inundaciós, e c' os microbios que botan n-as fontes, que lapan mais xente qu' un sapo formigas, búlrase de nos dicindo *esto é meu, e apelade ô nuncio*. ¡El seica n-os com' a broa?...

Tio Marcos:... a conta non marra. Eu ben sei que hoxe estamos com' a tia Sabel d' o Pereiro; pero eu téñoll' oubido a vostede moitas veces, e de vostede é de quen deprendin o que sei, qu' os españoles teñen muy malas pulgas cando lle bulen n-a honra nacional, ou se trata d' algunha falcatuada estranxeira com' a que n-os quixo facer en tempo de Fernando séntimo o señor Lapoleon; ou de zurrarlle a badana ôs marruecos, como lla zurramos antano por mal criados. ¡Non que non! ¡Pois non faltaba mais!... Hay que enseñarlle os dentes a ese animal ou Aliman que n os quer tomal-o pelo, e facerlle ver c' os españoles d' hoxe somos fillos d' aqueles valentes de Bailen, Zaragoza e as Navas, e que armaron a de San Quintin, que tamen foi boa; que somos veciños de Mendez Núñez, e netos de mil héroes qu' encheron de gloria a nosa historia, e que rubiron a nosa bandeira nacional tan alta, que n-ha de chimpala ninguen... ¡Carafio!... quen me dera oilo a vostede enrenegado n-a cadea por non poder esbofexar arengandolle ô pobo gallego, pra que xuntádonos todos n-un solo interés, n-un solo deseo, e fundidas total-as nosas aspiraciós n-unha sola idea—a independencia d' a pátre—a os corramos a couces hastra sua terra, onde po-

den seguir facendo navallas, pechaduras, tixeiras, lámparas e quincallerias, que non ll' as hemos de deixar vender en España, nin os hemos de perder de ollo, xa qu' eles se fan os valentes ou os parvos.

Tio Marcos: si falo mal non me faga caso e perdóneme; pero vostede que sabe millor qu' eu por onde vai a auga ô muíño, torne por onde queira e dígalles ôs gallegos ¡recóncholas!... ou n-os volven as nosas Carolinas, ou leña n-eles.

Como non podo ir á velo, mándolle unha gotiña d' o d' a casa que me quedou n-o fondo d' un pipote, pero qu' é d' o enxebre; e por mais que o alcontre un pouco esfecido, sempr' é millor qu' a auga d' o Picho, que non debe catala por si acaso é verdá eso qu' andan dicindo de que os estranxeiros envenenan as fontes con polvos d' o cólera, ou quen sabe si pensarán algús palanquis que son os microbios que trouxo a España o doutor Ferran pagado pol-o outro d' as Carolinas pra inxertarllos à xente com' as vixigas.

Eu, inda rábie, s' entendo unha palabra d' esto, nin d' a barullada que s' armou c' os tales microbios; os mesmos médecos andan atontecidos sin saber si son vërmes pequerrichíños que se pegan d' us outros com' os piollos, ou com' a fillosa n-as cepas; ou si é o cheiro d' a peste que anda n-o aire; ou si son límos d' a auga que se podren n-os rios e n-as fontes c' o calor d' o vrau. Cada un fala d' a feira como lle vai n-ela, e como eu, ninguen os entende co-a andrómena qu' arman, todos (e haillos muy sábios), falan pol-os codos; pero entr' eles, todos sospeitan tamen que non-o entenden, e por eso lle chaman agora ôs enfermos *casos-sospechosos* sea o que queira; o caso é qu' a xente morre com' as moscas, e que morren mais probes que ricos; pra meu ver, porque aqueles pasan mais fame, mais mala vida e cóidanse e cóidanos menos qu' estes qu' é xente mais limpa; por mais que algús tamen os limpa de vez o tal cólera, que dito sea de paso, é pouco reparon e fescoso. É o mesmo de Nápoles, de Tolon, d' a Marsella e d' outras terras que se n-os foi correndo aixiña acá pouco a pouco, gracias ô billete de libre circulación que lle deu o Goberno á él, pra que fose onde quixese, e a D. Romero Robredo, que queria desinzalo con fumigaciós, lazaretos e cordós, mandouno pra sua casa ou pra onde non-o houbese. Verdá é que si deixan ô tal D. Romero, habia que pechar as tendas todas e porlle trapos negros n-a porta como en Madril, porqu' tolo o que viña pr' elas viña afumado e ninguen o mercaba.

Eu, créame tio Marcos, xa tanto se fala d' o cólera que teño un medo que renego; porque dempois de tantos miles de segadores como volveron à terra e de tanta xente como fuxe pra Galicia, inda eu arda, si non temos xa por acá a semente.

Verdá é que os afuman en Quereño, n-a Canda e outros sitios onde tamen houbo seus barullos c' o gobernador de Lugo, de quen non faloron ben os periódicos por meterse onde non-o

chamaban. As fumigaciós han de ser a carabina d' o Ambrosio colgada d' un pau. O cólera pega con nós o dia menos pensado, e non hay mais que poñerse á ben con Dios e deixalo vir.

En Galicia, Dios ll' o pague ós poucos calristas que hay, inda non nos mancou moito a guerra civil. Pol-a configuracion d' as nosas montañas y-a profundidá d' os nosos rios, non tivemos inundaciós, nin é probable, segun entenden homes sabidos, que as teñamos, nin tampouco terremotos. Afé! fómolo librandonos, á Dios gracias, de todas estas calamidás con solo mandar unhas cadelas pr' axuda de remedialas. Pero d' o cólera quíá! Os microbios fíncanol-o dente; hay que arrimar as hobreiras e aguantalas cuando veña, axudándonos como hirmaus us á outros e pondo todos algo d' a nosa parte pra que os esforzos que fan os homes que nos gobernan e coidan d' a saúde d' o pobo non sean perdidos, y-os gastos d' a diputacion e aumontamentos d' a provincia, que n-han de ser poucos, sirvan de proveito á todos e non á catro zumezugas; porque hay quen vive d' a morte.

¿Que lle parece á vostede eso d' os polvos que andan botando, segun din, n-as fontes? A min dame xa renegueira ver o embaucada que and' a xente por todas partes con tal boubá; pero vaya vosté e quitello c' un garabullo.

Eiqui habia dúas fontes; o pedáneo encheu unha de terra, cal viva e xofre, y-outra fixoa limpar com' unha prata ¡falta lle facía!; de noite dormen á caron d' ela dous homes. Pol-o dia gárdana as mulleres.

Están todos, y-o crego cala, tan emburrados, que nantronte, s' eu non lles berro dende d' a ventana d' a cocíña, fan unha estragueira c' un probe pelendre que tivo a mala ocorrencia de ter sede e dirixirse escontr' a fonte c' un parayaugas debaixo d' o brazo, e unha verza que collera n-un horto, dobrada n-a mau pra beber por ela. As mulleres ó velo, escomezaron á berrar e apupar de tal maneira ó probe d' o home, que n-un dam' acá esas pallas aquilo parecía unha feira. Entr' o crego y o maestro puxeron algo de paz, e rexistrárono pensando alcontrarlle os polvos. Probe d' él s' acerta á levar algunha cousa parecida!; pero nin pan tiña n-os bolsillos, nin mais polvo que o d' a roupa, que o sacudiu ben, tan pronto o ausolveron e pudo liscarse.

Agora padrique vostede, e pida pr' esta xente dereitos individuás e sobre todo o voto de sufragio, verá que labor fan e n-o que vimos á parar pronto.

Xa vai sendo larga esta carta, pero como non teño que facer, e á vostede tamen lle virá ben pra non aburrirse, inda lle vou á decir outra cousa que ll' oubín ó Xé o curandeiro de Lañoá, que foi quen me compuxo o artello e me deu outros remedios, pois dicen que é home que ten lido moito e estudiou dous anos de latin en Vilela.

Díxome: «O cólera non ven á Ourense nin ós seus arredores. Eso d' os polvos é grila. Os moitos polvos de xofre que hay anos se botan entr'

as cepas son os que nos han de librar, porque hoxe está a xente tan axofrada com' as cepas.»

Canté!... meu amiguíño, Diol-o oya.

Nada mais; sabe que é seu amigo

FARRUCO.

DENDESDE QUEREÑO.

CARTA D' UN SEGADOR 'A SUA MULLER.

Maripepa d' a miña alma,
inda as maus á boca levo
d' a gomitona que tiven
nantronte n-o lazareto.
Maxinate, Maripepa,
qu' en canto entrei en Quereño
y-ainda n-o wagon estábamos
com' as sardiñas n-un cesto,
un fato de zuruxanos,
de praticantes e médecos,
botáronse á nós de súpeto,
leváronnos á un pendello
onde facía un calor
abafante d' os infernos,
que por pouco ali nos cocen
o mesmo q' un pan centeo.

C' os rayos d' unhos mexunxes
d' un condanado d' un cheiro,
que fedía que apestaba
arrepiano o pelexo,
fixéronnos gomitir
hastr' as raspas d' os pementos
qu' engulimos en Castela
cando d' aló nos viñemos.

Eu de min decirche podo,
que c' o cheirume d' aquilo,
trouxei por riba e por baixo
vinte veces pol-o menos;
e coído, así Dios me salve,
que n-aqueles puxos feros
saíronme pol-a gorxa
os riles entr' os pementos.

Din que nos fan estas cousas
por unhos diaños de bechos
que non sei en que conduto
d' o noso corpo traguemos.

¡Ay mala rabia me coma
pra que xuncras nos fan esto.
Nin que vörmes, nin que rayos,
si por todol-os buxeiros
andívenme acacheando
e non encontrei nin esto!
Mais por moito que lles digan
ali ninguén nos dá creto,
e formíganos á forza
con xofre y-ácido fémico,
qu' ainda os formiguen á eles
todol-os diaños d' o inferno!

Así nos poñen ós probes,
porque c' os outros viaxeiros
endeque son señoritos

trátanos con mais respeito,
como si eles non tiveran
cal nós condutos e bechos.

É verdá que non é todo
darnos tan mal tratamento!
porque dempois ¡ay mi madre!
enchennos como pelexos,
de pan e viño e talladas,
e de touciño e cachelos,
que nin o señor abade
come mellor que comemos.
Xa mañán nos darán solta
segun eiquí me dixeron,
e como logo ei de verte,
sin mais miña carta cerro.
Dá un bico ò noso Farruco
y-outro ò marrau y-o becerro,
e dille ò señor abade
que traigo cartiños frescos
e que non prante a demanda
por aqueles que lle debo.
Tamén ò señor, diraslle
que ll' ei pagar o centeo
d' a renda d' o ano pasado,
y-ò tío Alberte d' o Penedo
que no-me embargue os meus bois
que ll' ei dar os doce pesos,
que me emprestou pra pagar
d' o meu probe pai o enterro.

E tí, miña Maripepa,
porpárate que xa chego
drento de dous ou tres dias,
y-ainda me leven os demos
si teño ganas de verte
mais que de subir ò ceo,
e de darche unha boa aperta
en canto te colla á xeito;
e logo que esté n-a casa,
os dous acachearemos
á concencia eses condutos
hastra que sepia de certo
onde diaño andan metidos
eses condanados bechos,
qu' os habemos de atopar
como xuntos os busquemos.
Y-adios qu' o papel se acaba.
Teu marido

ANTON FERREIRO.

O Goberno concedeu un indulto a todol-os que
s' alcontraban sufrindo arresto maor n-as cár-
ceres.

A min colleume o indulto pol-o arremate.
Vaya por outras órdes que nos collen òs la-
bregos pol-o eixe.

Haivos n-o lugar d' a Facha
aló por Vilameá,
un taberneiro qu' é roxo
e que vende viño e pan;
pero como vende pouco
e cobiza vender mais,
traballou pra que tivese
o xuez municipal
pretiño d' a sua taberna
as audiencias que se dan,
pois botábase estas contas
e non-as botaba mal:
«Cantos ò xuício veñan
teñen eiquí que xantar
que perdan ou non o preito,
e xantando, craro está,
que venderei mais viñote,
mais sardiñas e mais pan,
e ganarei mais cartiños
y-o nagocio á ben irá.»
Como labrego laberco
pra mellor s' asegurar
d' o resultado d' o caso,
acordou unha mañan
o ter unha larpadela
c' os bigairos d' o lugar,
e dito e feito, matou
tres galos d' aquela cras,
e con arroz e pementos
compuxo un guiso que ¡xa!,
d' eses que abren a apetencia
òs afeitos á manxar
os mais ricos peperetes
que pol-os pazos se dan.
Cunvidou á quen conviña
e debia cunvidar,
á un señor de perendengues,
á unhos cantos concexás,
y-ò ferreiriño d' Outeiro
que ten sona n-o lugar,
e que como á forxa, ás trécolas
d' a política lle dá.
Sairon d' alí mantidos
pra unha semana ou pra mais,
enchéronse como á lobos
e beberon como cas,
pois foi unha larpadela
d' as milloriñas que hay.
Tres meses levan pasados
dende a farta singular,
y-os galos d' o taberneiro
fedendo entre o estrume están;
pero a Audencia, ¿quen-a viu?
pra misa de Conxo vai,
pois n-a Facha ind' estas fechas
non foi nin ha d' ir cicais.
Por eso cantos o conto
saben e contan alá,

cando ven ô taberneiro
y-ôs que lle deu de xantar,
sourrinse con moita sorna,
e cando xa lonxe van,
cacarexan com' os galos
¡cacaracaa!

Dios diante, mañá sairei pr' o Carballiño c' o gallo de troulear n-as relembradas festas d' aquela vila entr' os meus compañeiros de monteira que pensan agasallarme como si fora un príncipe. Anque o Falparron adoeza andarei de riola e solto por aquelas ruas, desfalparronado de xeito que total-as gayolas falparrónicas non serán d' abondo pra facer que caya de novo.

Si cicais se m' engarran as cirolas n-unha silveira, remendaramas o Falparron, que sabe coser ô ganduxo d' aquela caste.

O señor Farruco de Sabadelle, seica é d' aqueles que deixan que se lles vaya o santo ô ceo.

Chegou a súa rechispeante carta, pero chegou á secas: a gotiña de que me fala ¿quén-a bebeu? ¿ou sumíuse n o camiño? ¿ou inda s'alcontra n-o fondon d' o pipote? ¿ou quedou esquecida n-as gornxas d' o propio que trouxo a carta?

Por oubidas sei que a gotiña d' a súa bodega é d' as milloras que se beben pol-a terrina, pol-o demais pra min non se colle nin pinga.

¡Hay señor Farruco! ¿Seica m' atenta?

Si s' esqueceu acórdese sin trasacordo, anque teña qu' esgorrichal-a cuba.

Dende que sain d' a cadea téñolle unha sede enrabeçada.

Este ano haberá n-as festas d' o Carballiño o demo y-a nai. Escomenzan o día 15. Tocarán as músecas d' a vila e de Pontareas; votaránse á mangados foguetes de lucería; rubirán moitos grobos, como rubiu pol-a gramalleira o ex-alcalde Falparron; queimaránse árbores de fogo fixo, como se queimou o de marras porque lle chamaron burro; daránse n-o treatro funciós de verso e de prestidixitacion, como se deron alcaldadas n-a alcaldía n-os tempos d' o xastre de Banga, e haberá cucañas pr' os rapaces, com' as houbo pr' outros n-o persupuesto municipal cando correu a cargo d' a falparronería.

Cantos dispoñan de cartos deben ir ô Carballiño namentres duren as festas, que son as festas d' o sigro: entr' o barullo d' a xente o mais triste confundido, vendo as rapazas xeitosas que alí locen seus corpiños, terá que esquecer as penas queira ou non queira, de fixo.

CORREO D' O TIO MARCOS.

D. B. R., Vilameá.—Recibin tres pesetas pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiro d' o mes que corre.

D.ª R. F., Celanova.—O mesmo.

S. d' o A., Vilameá.—O mesmo.

D. R. A. E., Celanova.—Recibin tres pesetas pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Marzo d' o ano que ven.

D. X. L., Trubia.—O mesmo.

D. R. A. R., Ferrol.—Recibin nove pesetas pol-a súa suscripcion e pol-a de D. L. T. V. d' esa vila hastr' os derradeiros d' o pasado Agosto.

D. X. P., Redondela.—Recibin seis reás pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Setembre.

D. P. O. M., Redondela.—Recibin seis reás pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Novembro.

D. P. M., Redondela.—O mesmo.

D. F. D., Redondela.—O mesmo.

D. S. L., San Andrés de Somoza.—Recibin tres pesetas pol-a súa suscripcion hastra fin de Febreiro d' o ano que ven.

D. L. C., Entrimo.—Recibin seis reás pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Novembre.

D. P. M., Bande.—Recibin seis pesetas pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros d' Agosto d' o ano que ven.

D. A. A. P., Tuy.—Recibin tres pesetas pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Marzo d' o ano que ven.

D. X. M. V., Guardia.—O mesmo.

D. X. G., Madril.—O seu hirmao D. D., de Monforte, mandou duas pesetas pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros d' este ano.

D. V. N., Amoeiro.—Recibin unha peseta pol-a súa suscripcion hastr' os derradeiros de Setembre.

D. F. A. R., Vilagarcía.—Pol-a súa carta d' o nove sei que n-os derradeiros d' Agosto mandou outra con cadelas que non me vea ás maus.

Vosté vería metéla n-o paquete pero outros sentiríanlle rebulir n-a faltriqueira. Traguía sellos e hay quen ll' os conece pol-o cheiro.

Xa que non fixo caso d' a miña advertencia vaya arrecadando outras cadelas.

Escarmenten, e de pagar en sellos certefiquen as cartas.

O TIO MARCOS D' A PORTELA

PARRAFEOS GALLEGOS

Sai á luz en Ourense todol-os domingos en oito páxinas en fólío, contendo artigos de costumes, poesias, efemérides, cantares e contos d' o pais gallego.

SUSCRICION

Seis réas cada tres meses.

ADIMINISTRACION

Alba, 15, Ourense.

O pago d' as suscriçõs é por adiantado.—Os números soltos vëndense á dez centimos de peseta.—Os pagos faranse en letras d' o xirc.

A COMPETIDORA D' A NEVE

GRAN FRABICA DE GASEOSAS,

OURENSE—Rua de San Miguel, 16, baixo, conserxería d' a Union—OURENSE

Non terlle medo a raxeira
d' o sol, nin tampouco ó colera
namentres haxa n-a Union
os sífos de gaseosas;
con levar n-a faitriqueira
dez cadelas en dez rodas,
pidir un sifon, e darlle
a un gancho que ten á volta,
pol-o canuto dianteiro
sai un auga que consola,
é fresquiña como a neve
anque parés que afervoa:
far ò bebela, n-os labeos
non sei que xuncras de cóxegas,

que parés que os anxeliños
as maus n-es poñen n-a boca;
tanto n-os refresca e prace
cando pasa pol-a gorxa,
que asemella a auga d' o ceo
que por embudo n-os botan,
e cai d' un xeito n-o estomago
qu' o refrixera e conforta.
Non houbo un home n-o mundo,
que bebendo gaseosa
mórrese de indixestion
ou sentise a sede loba.
porque vos é unha bebida
que com' ela non hay outra